

Ippiarsuk
Attartu 103-107
3905 Nuussuaq

4. december 2017

Nal. nr./j.nr.: 2017-900-0014

All. nr./brevnr.: 52686

Sull./sagsbeh.: LARI

ENDELIG RAPPORT

Inspektion af afdelingerne Stuen, N1 og Tikitaq på aktivitets- og plejecentret Ippiarsuk

1. Indledning

Den 4. juli 2017 gennemførte et inspektionshold fra Ombudsmanden for Inatsisartut en varslet inspektion af afdelingerne Stuen, N1 og Tikitaq på aktivitets- og plejecentret Ippiarsuk i Nuuk. Inspektionen blev gennemført som led i embedets generelle virksomhed og således ikke på baggrund af en konkret klage.

Inspektionsholdet bestod af chefkonsulent Lasse Risager, fuldmægtig Sean Kamelarczyk Paulsen og tolk Bula Larsen fra ombudsmandsembedet. Fagchefen for Ældreområdet i Kommuneqarfik Sermersooq, Birtha Bianco, overværede en del af inspektionen.

Det er ikke alle de emner, der blev drøftet under inspektionen, der er medtaget i denne rapport.

Ippiarsuk har haft lejlighed til at fremkomme med bemærkninger til en foreløbig udgave af denne rapport. Ippiarsuk foreslog den 29. november 2017 en ændring af en enkelt formulering i udkastet og meddelte, at institutionen derudover ikke havde bemærkninger. Ændringsforslaget er indarbejdet i rapporten.

2. Retsgrundlaget for inspektionen

Retsgrundlaget for ombudsmandens virksomhed fremgår af inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter ombudsmandsloven).

Ombudsmanden vælges af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 1, stk. 1, men er i udførelsen af sit hverv uafhængig af Inatsisartut, jf. § 6, stk. 1. Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 1. pkt.

Ombudsmanden har til opgave at undersøge, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udførelsen af deres opgaver, jf. ombudsmandslovens § 19, stk. 1. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger og i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 20.

Efter ombudsmandslovens § 16, 1. pkt., kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmanden virksomhed. I forbindelse med sådan en undersøgelse kan ombudsmanden – ud over hvad der følger af ombudsmandslovens §§ 19 og 20 – bedømme forhold vedrørende en institutions indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for institutionens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. ombudsmandslovens § 16, 2. pkt.

3. Forberedelse og gennemførelse af inspektionen

Ippiarsuk blev den 27. marts 2017 varslet telefonisk om den kommende inspektion og modtog ved brev af 24. maj 2017 yderligere oplysninger om inspektionen.

Forud for inspektionen modtog jeg forskelligt skriftligt materiale fra Ippiarsuk om institutionen, medarbejderne og beboerne. Derudover modtog jeg fra Kommuneqarfik Sermersooq en rapport fra et anmeldt tilsynsbesøg, som blev gennemført i februar 2016 af en ekstern konsulent på vegne af kommunen.

Medarbejderne, beboerne og de pårørende blev på forhånd orienteret skriftligt om inspektionen og om, at de havde mulighed for at tale med inspektionsholdet.

Få dage inden inspektionen talte inspektionsholdet med tre pårørende.

Under inspektionen den 4. juli 2017 talte inspektionsholdet med lederen for Ippiarsuk, syv medarbejdere og seks beboere. Derudover besigtigede inspektionsholdet afdelingerne Stuen, N1 og Tikitaq. Endvidere gennemgik inspektionsholdet enkelte administrative sagsmapper og enkelte tilfældigt udvalgte plejeplaner for beboerne.

4. Generelt om Ippiarsuk

Ippiarsuk er en kommunal ældreinstitution under Kommuneqarfik Sermersooq. Institutionen er placeret i Nuuk.

Ippiarsuk består af afdelingerne Stuen, N1, Tikitaq og Afdeling for Yngre med Handicap samt et Dagcenter.

Inspektionen den 4. juli 2017 var rettet mod afdelingerne Stuen, N1 og Tikitaq. Den 5. juli 2017 gennemførte inspektionsholdet endvidere en inspektion af Afdelingen for Yngre med Handicap, som er behandlet i en særskilt rapport.

Afdeling Stuen har 9 enkeltværelser og en ægteparstue. På tidspunktet for inspektionen boede der 9 personer på afdelingen.

Afdeling N1 har 12 pladser. På tidspunktet for inspektionen boede der 10 personer på afdelingen.

Afdeling Tikitaq, som er forbeholdt demente beboere, har 9 enkeltværelser og en ægteparstue. På tidspunktet for inspektionen boede der 10 personer på afdelingen.

5. Overordnet vurdering

Jeg har overordnet fået et positivt indtryk af Ippiarsuk som en institution, hvor ledelsen er bevidst om og har fokus på at løse de udfordringer, som institutionen står overfor.

Medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, virkede engagerede og samvittighedsfulde og var generelt glade for at arbejde på institutionen. Størstedelen af de beboere, som inspektionsholdet talte med, var glade for at bo på institutionen. Lokalerne fremstod pæne og rene og var forholdsvis hyggeligt indrettet.

En række forhold, som inspektionsholdet konstaterede, giver mig dog anledning til bemærkninger. Disse gennemgås nedenfor under pkt. 6-10.

6. Personalemæssige udfordringer

Forud for inspektionen anmodede jeg Ippiarsuk om at sende mig en kortfattet notits, hvor institutionen bl.a. redegør for, hvilke faglige (ikke økonomiske) hovedudfordringer institutionen har stået overfor i 2016 og 2017. I notitsen, som jeg modtog, oplyste Ippiarsuk bl.a., at institutionen i den omhandlede periode havde haft et antal ubesatte stillinger, at sygefraværet var højt, og at der var stor udskiftning af det ufaglærte personale.

Som nævnt ovenfor under pkt. 3 talte inspektionsholdet med tre pårørende, seks beboere og syv medarbejdere.

Alle tre pårørende, de fleste af medarbejderne og en af beboerne anså personalsituationen som problematisk og pegede særligt på den store udskiftning i medarbejderstaben og det ustabile fremmøde blandt visse medarbejdere.

To af de pårørende forklarede, at dette betød, at beboernes personlige hygiejne ikke blev varetaget ordentligt. Den ene af disse pårørende havde dog ikke selv oplevet dette, men hørt det fra tidligere medarbejdere.

Medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, forklarede omvendt, at der trods travlhed altid var tid til at hjælpe beboerne med bleskift, bad og mad. Ifølge en enkelt medarbejder kunne det dog sommetider være nødvendigt at udsætte en beboers bad til om aftenen eller til næste dag. Ingen af de beboere, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de manglede hjælp til den personlige hygiejne. Tværtimod sagde de fleste beboere udtrykkeligt, at de fik den hjælp, de havde brug for.

To af medarbejderne gav udtryk for, at de på grund af travlhed nogle gange har svært ved at finde tid til aktiviteter sammen med beboerne. To af de pårørende havde tilsvarende en oplevelse af, at beboerne var meget overladt til sig selv. En enkelt beboer syntes, at hun ikke havde nok at lave. Omvendt var der dog også tre beboere, som forklarede, at de var tilfredse med de aktiviteter, som de blev tilbudt.

Under inspektionen forklarede lederen for Ippiarsuk bl.a., at ledelsen har stort fokus på udfordringerne på personaleområdet, og at sygefraværet nu var faldende. Lederen havde indtryk af, at beboernes personlige hygiejne bliver prioriteret i dagligdagen, og at medarbejderne også er opmærksomme på at sørge for aktiviteter for beboerne.

Jeg har noteret mig, at det medio oktober 2017 blev omtalt i medierne, at Kommuneqarfik Sermersooq i et forsøg på at nedbringe sygefraværet blandt medarbejderne inden for ældreområdet i kommunen, herunder på

Ippiarsuk, har indgået aftale med fagforeningen SIK om et særligt "loyalitetstillæg" og bonus til medarbejdere med lavt sygefravær.

Jeg anbefaler, at Ippiarsuk – eventuelt i samarbejde med Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq – overvejer at iværksætte yderligere tiltag for at forbedre personalesituationen.

7. Aflåsning af yderdøre efter kl. 16

Forud for inspektionen modtog jeg en "Instruks for aflåsning af døre og vinduer i Ippiarsuk", som var udstedt af lederen for Ippiarsuk i juni 2017. Det fremgår bl.a. af instruksen, at alle døre skal være aflåst kl. 16.00, og at formålet bl.a. er at sikre beboerne og personalet mod ubudne gæster.

Under inspektionen besigtigede inspektionsholdet institutionens to yderdøre. Dørene var forsynet med vridelås på indersiden af dørene. Indendørs og udendørs var der anbragt trykkontakter til aktivering af de automatiske døråbnere. Der var endvidere installeret et udendørs dørkaldeanlæg.

Lederen forklarede, at de automatiske døråbnere er indstillet således, at de ikke kan aktiveres efter kl. 16, hvorefter dørene indefra kun kan åbnes ved brug af vridelåsen. Lederen forklarede endvidere, at der nok ikke var nogen af institutionens aktuelle beboere, som havde kræfter nok til selv at betjene vridelåsen, og at de derfor i sådanne situationer var nødt til at hente en medarbejder, som kunne hjælpe dem med at åbne døren. Samtidig var det dog efter lederens vurdering formentlig også kun et fåtal af beboerne, der overhovedet var raske og rørige nok til at gå ud på egen hånd.

Jeg bemærker for god ordens skyld, at aflåsning af dørene på en institution efter omstændighederne vil kunne have karakter af frihedsberøvelse af beboerne i henhold til grundlovens § 71 og artikel 5 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Jeg finder imidlertid ikke, at dette gør sig gældende for aflåsningen af yderdørene på Ippiarsuk.

Jeg anbefaler dog, at Ippiarsuk gør det nemmere for beboere, som ikke er i stand til at betjene vridelåsen, at forlade institutionen efter kl. 16, f.eks. ved at indstille de automatiske døråbnere således, at de fortsat kan aktiveres indefra efter kl. 16, eller ved at installere en indvendig døralarm, hvorved beboeren kan tilkalde en medarbejder.

8. Beskyttelse mod passiv rygning

Inspektionsholdet konstaterede under besigtigelsen af institutionens lokaler en tydelig lugt af tobaksrøg i fælleslokalerne på afdeling Stuen, N1 og Tikitaq.

Lederen oplyste under inspektionen, at beboerne normalt bliver bedt om at lukke døren, når de ryger, medmindre den enkelte beboer ikke er tryk ved, at døren lukkes. Derudover bliver beboerne bedt om at lufte ud, når de har røget. På værelserne er der opstillet små maskiner, som renser luften.

Efter inspektionen har lederen for Ippiarsuk supplerende oplyst, at de små maskiner ikke kan følge med hos de beboere, som ryger meget, og at passiv rygning er blevet drøftet en del i sikkerhedsgruppen, da flere medarbejdere finder røgen generende.

Inatsisartutlov nr. 15 af 26. maj 2010 om forbud mod rygning (herefter rygeloven) indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

”§ 5. På plejehjem, døgninstitutioner, botilbud, kollegier og lignende, der tjener som bolig for flere personer fortrinsvis over 18 år, kan den enkelte beboer over 18 år ryge på det værelse eller i den bolig, der tjener som den pågældendes private hjem.

Stk. 2. Institutionen skal tage effektive skridt til beskyttelse af personale og øvrige beboere på institutionen mod passiv rygning. Institutionen kan pålægge beboerne ikke at ryge, når personale opholder sig i et værelse eller en bolig, der tjener som privat hjem på institutionen.”

I forarbejderne til rygeloven er der under de specielle bemærkninger til § 5 bl.a. anført følgende:

"Hvorledes effektiv sikring tilvejebringes beror på en konkret vurdering. Det er åbenbart, at det værelse eller den private bolig, hvor der ryges, skal kunne aflukkes i forhold til institutionens øvrige indendørs områder. Herudover kan institutionen påbyde udluftning af de enkelte værelser efter rygning.

Er der behov for yderligere sikring til beskyttelse af personale og øvrige beboere, kan der etableres lokal, mekanisk ventilering i fornødent omfang.

Institutionens ledelse skal inddrage personale og en eventuel sikkerhedsorganisation i beslutninger til effektiv sikring mod passiv rygning."

Jeg henstiller, at Ippiarsuk i overensstemmelse med rygelovens § 5, stk. 2, 1. pkt., tager yderligere skridt til at beskytte personalet og beboerne mod passiv rygning.

9. Revidering af arbejdspladsvurderingen

Efter § 11 a, stk. 1, 1. pkt., i lov om arbejdsmiljø i Grønland, jf. lovbekendtgørelse nr. 1048 af 26. oktober 2005 med senere ændringer (herefter arbejdsmiljøloven), skal en arbejdsgiver sørge for, at der udarbejdes en skriftlig arbejdspladsvurdering af sikkerheds- og sundhedsforholdene på arbejdspladsen. En arbejdspladsvurdering skal revideres, når der sker ændringer i arbejdet, arbejdsmetoder og arbejdsprocesser m.v. og disse ændringer har betydning for sikkerhed og sundhed under arbejdet, dog senest hvert tredje år, jf. arbejdsmiljølovens § 11, stk. 1, 3. pkt.

Under inspektionen oplyste lederen, at den seneste arbejdspladsvurdering for Ippiarsuk var udarbejdet i 2012, og at institutionen var i færd med at udarbejde en revideret arbejdspladsvurdering.

Jeg henstiller, at Ippiarsuk færdiggør udarbejdelsen af en revideret arbejdspladsvurdering for afdelingerne Stuen, N1 og Tikitaq i overensstemmelse med arbejdsmiljølovens § 11 a, stk. 1.

10. Beboer optaget på institutionen uden samtykke

Under inspektionen oplyste lederen, at en af de demente beboere på afdeling Tikitaq var blevet optaget på institutionen uden at have givet samtykke-

ke, og at beslutningen var blevet truffet af visitationsudvalget i samarbejde med demenskoordinatoren i Kommuneqarfik Sermersooq.

Efter magtanvendelseslovens § 42, stk. 1, jf. § 36, stk. 1, træffes afgørelser om optagelse i botilbud uden samtykke af "Naalakkersuisoq for Familie" efter indstilling fra kommunalbestyrelsen i opholdskommunen.

Jeg har på den baggrund anmodet Kommuneqarfik Sermersooq om at redegøre for beslutningen om at optage den pågældende beboer på institutionen. Spørgsmålet omtales ikke yderligere i denne rapport.

11. Opfølgning

Jeg anmoder Ippiarsuk om at gøre medarbejderne, beboerne og de pårørende bekendt med denne rapport.

Jeg anmoder Ippiarsuk om at oplyse, hvad det, som jeg har anført under pkt. 6-8 i rapporten, giver anledning til. Jeg anmoder om, at Ippiarsuk sender oplysningerne gennem Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq, så forvaltningen får lejlighed til at kommentere det, som institutionen anfører.

Jeg har sendt en kopi af denne rapport til Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq til orientering.

Denne rapport vil blive medtaget i min årsberetning for 2017.

Med venlig hilsen

Vera Leth